

PROGRESO

Progreso fondesis da Profesoro Louis Couturat, Collège de France, en 1908. Ol konsakresas a la propago, a la libera diskuto ed a la konstanta perfektigo di la Linguo Internaciona. Progreso aparas quarfoye en la yaro kun la linguala suplemento ed editesas de 3, Spareleaze Hill, Loughton, Essex, Anglia kom la oficala organo di la

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA (IDO = REFORM-ESPERANTO)

L O N D O N

1939

Uniono por la Linguo Internaciona

(Ido=Esperanto reformita)

Honorprezidero: **Prof. Leopold Leau.**

Dekano hon. dil fakultato dil scienci en la universitato Nancy,
exsekretario dil Delegitaro por adopto di linguo helpanta.

Direktanta Komitato:

Prezidero
Hans Cornioley (Suisia)
viceprezidero
J. Warren Baxter (Anglia)
sekretario
Heinz Jacob (Anglia)
vicesekretario e kasero
J. Kreis-Schneeberger (Suisia)
reprezentero che IALA
Dro S. Auerbach (Anglia)

Akademio di Ido:

Hon. Prezidero
Prof. A. Kock (Suedia)
prezidero
G. H. Richardson (Anglia)
sekretario
Pedro Marcilla (Hispania)
vicesekretario
Laszlo Horovitz (Hungaria)

Cetera membri

E. Bogard (Francia)
Hans Cornioley (Suisia)
Patro Kauling (Brazilia)
Dro Jean Laurent (Francia)
Th. Lesch (Finlando)
Patro Nakhla (Siria)
Dro M. A. O'Regan (Irlando)
Dro H. Palmer (Anglia)
Lektoro Janis Roze (Latvia)
Prof. Dr. A. Stoer (C. S. R.)
L. Weber (Polonia)

Cetera membri

Kanoniko E. Bogard (Francia)
Dro Hans Brismark (Suedia)
P. Eriksson (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
Prof. E. Mathys (Belgia)
H. Meier-Heucke (Luxembg.)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)
E. Thomsen (Dania)

Kontributaji por la Uniono

Membri kolektiva sen abono di Progreso (nur por landala societi) —,50 SFr.
Membri abonanta kolektiva od individuala, **minima kontributajo 3,- SFr.**
Membri sustenanta adminime **6,- SFr.**
Asociiti la asociiti juas omna yuri ecepte la voto-yuro e la yuro acceptar funkcio, **adminime 3,— SFr.**
Aboni ordinara **4,— SFr.**
Meceni pagas segun volo e recevatas gratuite plura exempleri di Progreso, se ta deziro sat frue indikesas.

Pagi direktesez a la centrala kasero dil Uniono, *J. Kreis-Schneeberger*,
Badgasse 21, Bern, Suisia. Postchekokonto III/11443 (o III/4784)

PROGRESO

Oficala organo dil Uniono por la Linguo Internaciona (Ido=Esperanto reformita). Konsakrata a la propago, libera diskuto e konstanta perfektigo di la Linguo Internaciona. Fondita da Profesoro Louis Couturat, College de France

APRILIO-JUNIO 1939 • TOMO XVI • NRO 2 (124)

La lakto-separilo

INTERVIUVO KUN EISENSTEIN

JACK HENRY

LA MAXIM JUSTIFIKEBLA temi di la arto moderna esas la problemi kun qui ni konfrontesas omnadie. La problemi di la Chiniana popolo, luktadanta kontre invadanta armei, esas la extrema povreso di la rurani, e la manko di edukeso di la amasi. De ta problemi naskas la temi di la arto, ed en nia kazo la temi por la filmo. La arto interpretas la epoko luktanta kontre povreso, enemiki, famini ed inundi. Tale la arto divenas instrumento, qua kombatas ica impediivi por la sociala progreso.

Joseph Freeman deskriptas en sua ampla autobiografio "An American Testament" (Amerikana testamento, editerio Gollancz, London, 576 pag., 10/6) tre vivaca interviuvo kun la Sovietrusa film-rejisto Eisenstein. E 1 ol il diskutas la problemo di la arto, qua servas por interpretar ed avancigar la progreso sociala, konforme a la decidi di la centrala guvernerio Sovietrusa. Me adaptis ad Ido koheranta parti ek ica interviuvo. Ni, la spektanti, livas ica filmo kun satisfaco, pos vidir la solvo di la problemi e di la superstici di la olda rurani.

"Eisenstein deziris produktar filmo, qua donos al spektanto plu multo kam nura ceni de rurala vivo o naraco relatanta la vilajo. La filmo intencesis ne nur por ravisar la spek-

tanto, ma por kaptar la spektanto e konfrontar lu kun la maxim importanta problemi dil vilajo. Ol intencis igar lu koncioza pri la laboro di la komunista yunaro en la vilaji, la kulturala aktiveci inter la rurani, la nova Soviet-familio, la korespondala movado, la lukto kontre organizita religio, la mulieral movado, la lukto kontre la reaktema *kulaki, la industrializo, la riorganizo di la vilajo. Eisenstein deziras, ke ilua arto ne restas statika, ma ke ol ezez *kinetika; la nova filmo devas instigar la spektanto partoprenar en la solvo di agrikultivala problemi.

“La filmo di la borgezala westo,” Eisenstein dicitis a me, “konstante prizentas propago por patriotismo, por Deo, por la honesta voyajanto komercala; ol erekta monumenti a la nekonocata soldato.

Ni mustas igar nia vasta audantari amegar la diala laboro di la rurani. Ni mustas igar li konocar la bovi, hani e traktori. Mem se ol tranesas da du magra kavalachi, la traktoro esas esencala por la konstrukto dil socialismo; la traktoro es heroala temo por la filmo.”

Eisenstein referis al tezi dil dekequaresma kongreso di la komunista partiso dil Soviet-Uniono, qua formulizis la chefa programo di la ekonomiala progreso. Ta programo esis la kolektivigo di la nacionala ekonomio e la industrializo di la vilajo. Ico furnisas la temo dil nova filmo da Eisenstein “The General Line” (la chefa programo). “La oficala terminologio di tezi, rezolvi e decidi”, Eisenstein dicitis, “viveskas en la filmo en herdi de grasa bovi, en la bruisto dil rekoltanti e traktori, en varma stabli, en la agri brechanta sub la nivo printempala, en la dika markoto de dungo sur agro, qua kultivesas kolektive.”

Eisenstein montris a me parti de lua nova filmo. La koncepto di “The General Line” esis la filo, a qua la film-rejisto adjuntis mil efekti. La naraco movis tra la diversa problemi, qui konfrontis la Soviet-vilajo. Ol komencis kun grupo de povra rurani qui organizas *artelo — mikra kooperala

societo — por komune administrar sua aferi. Li obtenas kredito del guvernierio ye facila kondicioni e kompras lakto-separilo.

“La lakto-separilo pleas la sama rolo en mea filmo kam la Santa Gralo pleas en Parsifal. La poezio di la lakto-mashino! Pensez pri lo, del lakto-mashino al primklasa bovulo, de la bovulo a la traktoro, de un traktoro a dek, a mil traktori, al industrializo dil vilajo, al augmento dil ekonomiala, politikala e sociala nivelo dil tota Rusa popolo. Komparata a tala kolosala transformo sociala, quon signifika la poezio di Parsifal? Pro quo batas la kordii dil spektanti, kande, sub la tondranta melodii da Wagner, aparas la Santa Gralo? Quon ni povas agar kun ta mistikoza repasto? A qua ol servas? Quante plu bona se okuli brileskas e kordii bateskas plu rapide ye la aparato di kupra lakto-separilo posedata da rurala kooperala societo!”

La rurani obtenas profito pro la posedo dil lakto-mashino, e per ol kompras yuna bovulo de modela farmo guvernieriala. La rurani nun sucesas obtener traktoro del urbo. Joyoze la vilajo aranjas festo kun reda flagi ed orkestro kun instrumenti latuna. Olda rurani e sua spozi plenigas la chefa strado dil vilajo, apud yuna komunisti e lia amatorini. La yuni startas la traktoro, ma pos tranar su por kurta disto, ol paneas. Kavali proxima subite fugeskas tra la teroroza turbo; olda e supersticoza rurani forkuras kriante ke la diablo esas en la mashino. Ma la yuna komunisti reparas la traktoro e startas ol itere. Kande ol vehas vers la horizonto, la olda rurani, intencinte haltigar ol, saltas sur sua kavali e forgalopas. La yuna komunisti sur la traktoro atingas streta ponto, blokusita per enorma vagonedo de feno. La veturo esas intrikita en rot-sulko e ne lasas pasar la traktoro. Dum ke la traktoro probas haular la veturo ek la fango, la rurani sur lia kavali riaparas e proximeskas l'una pos l'altra. Tandem la veturo libereskas per la kombinata esforcis dil traktoro e dil kavali.

De to kolmo la filmo duris prizentar la developo di la Sovietal agrikultivo dum ica yaro. Modela farmi, bovi-eduko, la maxim recenta metodi por semar e rekoltar, mem la petrolo-feldi di Baku, omno konektita kun la naraco di qua la heroo ne esis individuo, ma la kolektiva Soviet-vilajo.”

*Kammala decenso ed acenso

DA NARADA THERA

Kad existas posibleso di kammala decenso od, altra-vorte, di rinasko di homo kom animalo?

Yes, existas la posibleso di kammala decenso.

Aparo-formi quale *deva (dei=superhomala enti, trad.), homo od animalo, per qui la kontinua fluo dil vivo expresas su, esas nur tempale videbla manifesti dil forco kammala. La prezenta ekspreso-formo dil forco kammala advere ne developis del lasta korpo, ma sendubite es la sucedanto dil pasinta, pro ke ol ya apartenas a la sama kammala forco-fluo. Seme kam fluo elektrala povas sucedante reprezentar su kom varmeso, lumo o movo, sen ke la una necese developis del altra—same ica forco kammala *mey reprezentar su en la formo di deva, homo od animalo—sen ke un formo havas korpala konekto kun la altra. Esas la kammala dil ento, qua formacas la naturo dil koncernata formo materiala, qua chanjas segun la tale nomizita developo-grado dil ento.

Vice dicar, ke la homo divenas animalo od inverse, esus plu justa dicar, ke la formo kammala, qua reprezentis su kom homo, mey reprezentar su en la formo di animalo.

Pro ke ni migras en la *samsaro, la senkomenca lineo de vivo-formi, ni kolektas diversa experienci, recevas multa-speca impresi, aquiras diversa qualesi. Omna nia pensi, paroli ed agi esas ne-efaceble enskribita en nia spirito per-gamenetra. La diversa natur-kapablesi, quin ni tale aquiras en la fluo di nia naski, jacas dormante en ni e tam longe,

kam ni es homi ordinara, ica natur-kapablesi ne-dissolvita en ne-expektita instanti povas venar a la surfaco kun eruptiva forco e desvelizar nia latentia kammala tendenci. Semblas a ni tote naturala dicar pos la parvivajo di ne-expektita erupto di pasiono che homo alte developita: “Ho, quale lu povis exekutar tala ago! Ni nultempe pensabus, ke lu facus lo!”

Ilua mal-ago ne es astonanta, il per to ya nur desvelizas celata parto di lua intrikita ipso. Yen la motivo, pro quo la homi, qui generale es duktata da alta koncepto morala, kelkafoye tentesas facar agi, quin jus da li on minime expektabus.

Devadatta exemple esis nobla princo. Il eniris la *sangho (=monaki-ordeno Buddhista, cetere la maxim anciena dil tero, trad.) e developis qualesi super-normala. Plu tarde, tamen, vinkita da jaluzeso latentia en lu, il probis, advere vane, mortigar sua propra docero, la Buddho.

Yen la intrikita naturo dil enti homala.

La pasinto di ulu ne sempre es fidinda indiko pri lua futuro. En omna instanto ni kreas nova kammala. En un senco ni esas, quo ni esis; e ni esos, quo ni esas. En altra senco ni ne esas, quo ni esis e ni ne esos, quo ni esas. Qua hiero esis kriminero, povas cadie divenar santo, qua cadie semblante esas santo, povas morgo chanjar a meskina pekanto.

Ni povas certe e juste judikesar per ica sempra prezento. Nun ni semas la semi di nia futuro. Jus en ica instanto ni povas kondukar animalatre e krear nia propra inferno. Jus en ica instanto ni mey agar ulo superhomala e krear nia propra cielo. Ica prezenta penso-instanto kondionas nia proxima pensoinstanto. Same la sequanta nasko en Buddhista koncepto destinesas per la lasta penso, quan ni havas en ica vivo. Same kam en la fluo di un vivo perisas penso, lasante omna olua forco a la sequanta penso-instanto, tale anke la lasta penso-instanto di ca prezenta vivo perisas, lasante omna aquirita qualesi e naturkapablesi a la proxima instanto dil sequanta vivo.

Se nun la persono mortanta havas deziro od imagino di basa speco o havas penso od exekutas ago, qua decas animalo, lua mala ago kondicionas nasko en formo di animalo. La forco kammala, qua reprezentis su kom homo, lore reprezentas su en formo di animalo. Bone komprenenda esas, ke per ico ne omna antea bona agado perdesas. Anke ol jacas en stando dormanta ed expektas la okazono venar a la surfaco. Tala bona kammo plu tarde efektigos itere nasko kom homa ento.

En ica kazo la lasta penso-instanto ne dependas, quale ordinare, de la sumo totala di nia agi dum la vivo. Generale bona homo havas bona rinasko, e mala homo havas mala. Ye specala cirkonstanci, tamen lo ne-expektita mey eventar.

La rejino Mallika, por citar exemple ek la texti kanonika, esis tre religioza siorino, ma pro mala penso en la mort-instanto el rinaskis en mizeroza stando. Pro ke elua bona kammo esis plu forta, el mustis penitencar nur dum sep dii.

“Ka lo es justa?” on povas questionar.

Se santa homo pro provokeso devus facar ocido, il akuzesas kom acidinto. Iiua bona pasinto sendubite helpas lu e havas olua konvenanta influo, ma lua brutala ago ne povas efacesar per lua bona pasinto. Forsan ica kontributos a diminuto dil puniso, ma ol es absolute ne-kapabla liberigar lu de lua abomininda krimino. Kom rezultajo di ca ne-expektita incidento desfortunoza il esos koaktata, vole o ne-vole, vivar en medio ne-adequata inter simila krimineri. Ka lo es justa? Parpensez, exakte, quale unika ago ne-moralo povus tante profunde retro-pulsar homo alte developita, tote abstraktante de ilua pasinto.

Trad. da M. J. ek THE WHEEL, nro 8/9, 1938.

Buddhista revui e literaturo volente aceptesas por recenzo en nia revuo, anke evtl. kambie. Ni editas postkarti kun texti por la propago dil Buddhismo. Demandezspecimeni (korespondo en Ido) de Verlag des Buddhistischen Holzhauses, Edelhofdamm 60, Berlin-Frohnau, Germania.

La labori dil akademio

Oficala raporto de marto 1935 til marto 1938

DA JANIS ROZE (LATVIA)

II-a PARTO

La **quaresma numero** di “La Ak.” kontenas la konsento di kelka Akademiani pri la propozo dil prezidero “Fundamento e Suplemento” (vid. nro 3). — Kritiki ed opiniononi pri diversa propozi da Roze, Horovitz, Quarfood, Alan Kelso (“marteliar, blankiar” edc.), Wegman, Gardner (“c” kun cedilio “ç” avan a, o, u: konoçar, konoços, konoçus edc.), Stör.—“Cienco,” du artikli pri la rolo di klorhidrato di sulfamido—krisoidino en la kuracado dil plevriti rispifanta, e pri la magneto, trad. del Franca da Laurent.

La **kinesma numero** di “La Ak.” kontenas: Komunikuro da Gardner pri diversa propozi (ex. le mala=la mala-i). Pri la Enciklopedial Lexiko da R.Z. (vid. nro 1) il skribas: “La verko di R.Z. es vere monumental. Me vidis parto di ol dum mea sejourno en Europa, e me deklaras, ke Ido povas esar fiera pri posedar ica verko.”—Kritiki ed opiniononi da prof. A. Condamin, prof. G. H. de Pierrefeu, Kauling.—Tabelo di farmaciala nomizi en la Franca ed Ido ek la “Tezo” da Laurent.—Studiuro pri vorti kun **-ilo** da Pierre Lecucq.

La **sisesma numero** di “La Ak.” kontenas “Rezumo” da Quarfood pri **Cirkulero I-a** da dro J. Laurent, mayo 1937: “Sugesti e judiki general o lingual, relatanta: mea doktorala Tezo pri l’apliko di Ido a la scienci farmakologia; “Letri Konfidenciala” I e II, “Linguala Suplementi” I e II, (konocata anexaji, “Progreso” 1934 e 1935), “La Akademio” I til V. Nova sugesti. Anexajo. Texti modifikita segun “Cirkulero.” (Introdukta indiko da l’auto-ro di “Cirk”).

Ica “Cirkulero” kontenas 15 strete skribita pagini en 46 paragrafi. Komprenende, la “rezumo” en “L’Ak.”

rezultis tro kurta. Ma pro la important instruktiveso di ca laboro da dro Laurent esus extreme dezirind, ke sro Laurent publikigus sua "Cirkulero" en PROGRESO, tante plu ke ol kontenas ne nur rezumi pri la deliberi Akademiala en la cirkulera anuncili dil lasta, neplus havebla, ma anke necese informi pri la kontenajo dil Tezo, esant tro prolixa por esar publikigat.—

Dro Stör ne asentis la divido di "Fundamento e Suplemento" en numero 3 di "La Ak." Il ne agnoskas irga altra fundamento en Ido kam nur la quar principi: (a) unasenceso (renversebleso); (b) regulaleso dil derivado sen konvencioni; (c) internacioneso (ekkluzeso di omna elementi aprioria); (d) facileso ed eufenio.—"Patro Nia" da Stör e Quarfocd (la lasta uzas la formo **-m** kom dezir-modo.—Diferu pri "volar e dezirar" da Gardner.—Durigo dil tabelo di farmacia la nomizi (del nro 5 di "La Ak.") da Laurent.—Durigo dil studiuo pri la **-ilo**-vorti (del nro 5) da Lecuq.

La **sepesma numero** di "La Ak." kontenas: "Ido komparita ad Angla e Germana," tre instruktiv studiuo da Quarfocd. L'artiklo priparolas la problemo pri la **analizala konjugo** per la tempala vorteti **do, did, hav, had, vil, vud, ben**; la **dezir-modo (volitivo)** per **-m (-em, -im, -om, -abim)**: "La rejo vivom" e la formo **-ye** por oratio obliqua: "La puero dicis, ke il esaye malada."—La kurtigita formo **as, is, os, uz, ez**, vice: esas, esis, esos, esus, esez (vice **as** esus uzebla anke **es**, utila ye hiato: me **es** amant). Ica formin sustenas anke Meazzini e pluri altra. Yen specimeno pri la propozita konjugo analizala:

AKTIVO

Me	vok (as =admisita eliziono)	I call
me do	vokar =	I do call
me did	vokar =	I did call
me hav	vokit =	I have called
me had	vokit =	I had called
me vil	vokar =	I shall call

me vud	vokar =	I should call
me vil hav	vokit =	I shall have called
me vud hav	vokit =	I should have called
vokez	=	call
havant	vokit =	having called

PASIVO I (The passive of being).

Me es (od: as)	vokat =	I am called
me is	vokat =	I was called
me hav ben	vokat =	I have been called
me had ben	vokat =	I had been called
me vil esar	vokat =	I shall be called
me vud esar	vokat =	I should be called
me vil hav ben	vokat =	I shall have been called
me vud hav ben	vokat =	I should have been called
esez (od: ez)	vokat =	be called
havant ben	vokat =	having been called
esant	vokat =	being called

PASIVO II (The passive of becoming).

Me diven(as)	vokat =	Ich werde gerufen
(me do divenar vokat)		
me divenis	vokat =	ich wurde gerufen
(me did divenar vokat)		
me hav divenit	vokat =	ich bin gerufen worden
me had divenit	vokat =	ich war gerufen worden
me vil divenar	vokat =	ich werde gerufen werden
me vud divenar	vokat =	ich würde gerufen werden
me vil hav divenit	vokat =	ich werde gerufen worden sein
me vud hav divenit	vokat =	ich würde gerufen worden sein

Per ica moyeni *auxiliara la konjugo divenas tote analizala, tote simil al Angla, de qua ta vorteti ya venas. Per oli on povas vortope expresar la maxim komplikita verbal tempi dil nacional lingui. La "do" (pronuncenda segun l'espelo) emfazas l'enunco; pro ol remplasend esus la tilnuna konjunciono "do" per "ergo." Pos **havar -t** es supino (hav vokit), pos **esar** e **divenar** uzesas la participal adjektivo.

Pluse propozesas l'adopto di: **let**, Angla let, ne sisanta quale "lasez"; "**plis**," Angla please, polita exhorto; **mey**, Angla may, polita konceso, posibleso.

La sepesma numero di "La Ak." finesas per "poeziala stilo": Amor-kansono. Por Eros delicoza. Allius.

En ica lasta numero di "La Ak." oficale anuncesis la recevo dil "Raporto" da J. Roze. Segun la decido 1984 dal lora Akademio (VIII, 30) olua membro Roze recevis la komiso kolektar omna decidi Akademiala dil tempo post Couturat-ala, e prizentar la rezulto al Akademio.

Ta kolekturo kompilesis da lu ek multega anciena yaredi di "Mondo," "Ofical Informilo," "Ido," "Bulletin Français-Ido," "Jurnalo Internaciona" ed altra fonti (diversa lexiki), quo postulis del komisito grand esorcio ed asidua poliglota laboro ciencala, preske singla expresuro esant explorenda ank esencale.

L'unesma parto publikigesis en PROGRESO VIII e IX. Eventis ne-expektit interrupto. Erste 1936 la manuskripti itere esis en la manui dil autoro. Ye la deziro di kelka lateri il lore adjunctis kom suplemento, anke multa nova propozuri e radiki recent ek divers edituri e recevita da amiki.

Komence di julio 1937 la "Raporto" (en 2000 exempleri) aparis publike e dissendesis, gratuite ed afrankite, ne nur al Akademiani, ma ank ad omna Idisti. Talmaniere olua kontenajo divenis acesebla ad omna interesato. (Se ulu ne ja posedas exemplero, lu voluntez turnar su a Janis Roze, Kungu iela 7, dz. 4, Riga, Latvia, ed en kelka dii lu recevos ol, tam longe kam ankore suficos la mikra rezervajo dil "Raporto," cirkume 70 exempleri.).

La decidi dil Akademio Interimala (entote pri 2300 vorti) trovesas en "Raporto," alfabetale ordinata sur la pagini 4 til 69. L'Akademio Nuna voluntez decidir sive pri olia *kedifiko (videz pri ol infre) bloke, sive examenante singla vorto e decido denove. (On komence korektigez l'imprim-

erori sur p. 35: calcio (1918); 50: psikrometro; 61: Dicerno inter skalia . . . (che fishi).

Ye konocesko donesas anke la decidi 1977a-1997 (p. 69-71) dal Akademio dil tempo Bakonyi-ala.—

Del pagino 73 til 106 sequas la nova propozi (355). Me atencigas dal lekteri, ke ca nombro kontenas, kurte, ma suficante rezumita, omna propozi diskutata en la "Letri Konfidencala" e "La Akademio" kun la necesa noti, de ube li cherpesis. Oli reprezentas quaze ekstrakta repeto di ta formi. Plusa propozi cherpesis de "La Muevi," "Progreso," verki di dro Talmay, "Vortaro" di Cornioley edc.; multa sugestis apartenas al "Tezo doktorala pri Ido" e "cirkulero I" da dro Laurent. (Ma ca *amba verki kontenas tante multa atencinda pensi, ke pri li absolute bezonesas aparta raporto da sro Laurent ipsa).

Ante studiar la propozi en la "Raporto," on korektigez ibe la sequanta imprim-erori. Pag. 73 on komencez la alineo **-aciono** tale: -asiono; "Letri Konf." nro 2, p.3... dozo, dozar, dozasiono (Laurent).—p. 76: beyondo ("Ido-Kuri-ero").—p. 78: efarushar . . . verscheuchen.—p. 81: flagitar . . . Demandar . . . debetajo.—p. 83: haras-kavalulo.—p. 84: hovrar.—p. 94: Prefixi be-, er-, ur-. —p. 104 infre: Ni do (separenda).—p. 106: esaye, esiye, esoye.

Pro ke la interesati, sive l'akademiani, sive altri, nun per la "Raporto," e parte per la supra informi, havas la tota vort-materialo koram sua okuli, es superflua ancor-foye enumerar la multa propozi, quo esus anke neposibla pekuniaie e spacale.

Segun la 31-a paragrafo di nia Statuti (Progreso XI, 45-48) ca materiali nun prizentesas a publika deliberado dum 3 monati ante la komenco di voto pri la rispektiva materialo, quo eventos pos la fino dil periodo pri la stabileso (vid. p. 72 di "Rap." o Prog. XI, 6).

Tandem me ankore adjuntas kelka plusa propozi recenta (vid. "Raporto," p. 72, l'infra alineo):

brodkast-ar, -o (Ro.), tr. D drahtlos versenden, Radio, E to broadcast, broadcasting, F radiodiffuser, Radio.

“**es-ar**” (prop. Quarfood) es verbo sen ulo speciale propra: “**copula**”; ol povas do expresesar per nur lo esencala: **tempo e modi**.” Ca enunco di sro Quarfood duktas ni al eliziono di **es** en la konjugo di **es-ar**, e do ad uzar la nura dezincenci: **as** (I) **is, os, us, ez**; ***am, *im, *om** (dezir-modo); **ant, int, ont; abas, abis, abos, abus**, kom izolita vorti. Sro Qu. adjuntas pluse: “Me ne supozas, ke omna elizionita formi fakte divenus plu utila kom le nelizionita, ma me citas li nur, pro ke regulo en Ido devas maxim multe posible esar senecepta. Cetere, la poezio!”

(I) “Me do propozas anke **as**, sen forigar **es**: ca ecepto o superfluo, es “makulo di beleso,” ma per la du—**as** od **es**—on povas **evitar hiato**, ex. en poezio: aminta **es** (vice **as**); **as**, komprenende, esus fakultativa. L’uzota formi, kredeble, esos precipue nur **as, is, os, us, ez**. En teksti ritmoza ed en poemi on balde kustumeskos ca formi pro lia kurteso e klareso.”—Similajon pri ca formi propozas anke prof. Meazzini.

hovr-ar (vid. supre la korektigendi), vice la **hov-ar** propozita (“Rap.” p. 84. 102), quan dro Talmay juste kritikis kom mutiluro del E **to hover**, la “r” apartenanta al radiko. Sro V. J. Costigan propozas **hovr-ar** (sen “e,” neglijata ank en E), quan me (Ro.) sustenas. Cetere, **hovr-ar** anke fonetike es plu preferinda kam la propozita **sveb-ar**, esanta nur D, Su, Ned.

intelektuel-a (prop. da Marcel Pesch, “Por e Kontre,” nro 1, p. 25): “La homo, qua ne lasas la socio-flui entravar lu; qua reflektas ed incitas a reflektio, e qua defensas ideali, mem revolucionista, qui orientizas la vivo.” Tre internaciona radiko.

jovial-a (Ro.), D jovial, heiter, E jovial, F jovial. La Ido “joy-ema” ne tote expresas la Franca nociono.

kodifik-ar, -o (prop. da Wilh. Schwarz d. Ae.), tr.

Tre internaciona radiko: D kodifizieren, E to codify, F codifier.

kontinuac-ar (Talmay “Temi,” 77. 83), mix. Ex.: “So lange dieser Zustand **dauert**—fuhr der Arzt fort—müssen Sie im Bett bleiben” = tam longe kam *questa (“Raporto” p. 96) stando duras — kontinuacis (ne: durigis, quo es: liess, machte dauern) la mediko — vu must restar en la lito.” D fortfahren, fortsetzen, E to continue, F continuer. La oratoro kontinuacis sua temo (tr.); kontinuac-o, kontinuac-iono (“Raporto” p. 83: —iono) = Fortsetzung.

militar-a, -u (prop. Lattmann, Zürich): D militärisch, Militär, E military, F militaire. En nia granda lexiki ni ja havas la radiko **militar** (-ismo, -isto). Semblas do, ke on darf uzar anke **militar-a, -u**, quo nule es **milit-ala, milit-isto**. Ex.: La *bonest (“Raporto” p. 85) metodo kuracar ***militar-u** (“Raporto” p. 103) es igar lu **milit-isto**.

-ns, la **sintezal genitivo** (“Raporto” p. 91). La **primeso** di *questa elastika formo apartenas a sro P. H. Fink, Germania, publikiginta bonega artiklo pri ol en “Mondo” 1927, p. 145, 146. Lu aludas, ke ja dro Talmay (Rap. XXVIII, 34) priparolas *questa neceseso, propozinte la finalo “f” (Rusa origino): “Deof vasta mondo,” “matrof amo.” Sro Fink propozas “**ns**”: Italia-ns blua cielo, Uhland-ens poemi - la plusa “e” pos nomi finanta per konsonanto; *bonior (“Raporto” p. 85) es la recentest propozo, pos konsonanti uzar nur “-s” sola: Uhland-s poemi, quon anke sro Fink konsentas.

perfektiv-a, ne-perfektiv-a (“La Ak.” nro 6, p. 7, en la studiuro pri “volar-dezinar”; prop. da M. K. Gardner): “**Perfektiva**” verbo esas una, qua ne kontenas “bazale” la ideo di durado. Chanjar la aspekto (perfektiveso o neperfektiveso risp.) di verbo esas chanjar la senco. En multa Europana lingui on fakte chanjas la bazala senco di verbo dum la konjugo, o kelkatempe, vice to, chanjas la tempal valoro dil verbala ‘tempi.’ Perfektiva verbo mustas chanjar

lua bazala senco en la perfekto, neperfektiva verbo en la aoristo. Ex. "volar" esas verbo perfektiva, "dezirar" neperfektiva. Apliko al kazo: La Franca posedas la du speci di preterito, passe defini e passe indefini. Yen quale la vario di aspekto produktas nun la senco "dezir-"; nun la senco "vol-": ceux qui ont voulu la guerre = ti qui **volis** la milito; ceux qui voulaient la guerre = ti qui **deziris** la milito."

public-ar, -o, -eso, -isto (prop. da sro Hugon), tr. D publizieren, veröffentlichen, E to publicize, publicity, publicitman; F publicite; propagar informi pri ulo od ulu.

salop-a (prop. da prof. Stör "La Ak.", nro 6, p. 4): D nachlässig, schlumpig, salopp, E sloppy, F salope. Persono povas esar **salopa**; dal **salopeso** dil injeniero l'edifico krulis. **Salop-ino** D Schlumpe, Seloppe. La propozanto uzas la qualeso "salopa" pri *certena L.I.

skaut-o (prop. da sro Csátkai). Tre internaciona vorto por la konocata yunesal movado da generalo Baden-Powell. D Pfadfinder, EF scout; ma anke D ed altra lingui konocas l'original E vorto. **Skaut-ismo, skaut-estro**; forsan anke **skaut-ino** (Ro.).

LA REFERENDARIO JANIS ROZE

Ube stacas ni Idisti?

LABOREZ POR PACO E KULTURO

La punto pri qua omna Idisti konkordas esas ke ni vizas la abaso di la lingual frontiери qui dividas la homaro. Por laborar por ta idealo ni bezonas libera socio. En ula landi (ne esas necesa citar li) la L. I. esas interdiktita. Or, ol evidente ne esas interdiktata pro ke ol emanis de povoza movado qua povus opozar su al autoritati, ma ol esas parto dil avana movado dil homaro. Ol esas parto dil progresema forci, e kom talo ol mustas interdiktesar.

La L.I. esas instrumento di kulturo. Ol ipsa ne esas neutra, e la reaktema forci agnoskas ta fakto. Ni anke devas agnoskar la ne-neutra karaktero di la L. I. e forpulsar la iluziono di neutreso. Tala pretendo di neutreso ne salvos nia movado de supreso en lando qua perdas sua libereso.

Depos yarcenti existis lukto di progresema kontre opresanta forci, e ye certena historiala epoki, la lukto divenis plu akuta, plu bitra. Ni vivas en tal epoko, e ni vidas destruktita senkompatе en plura landi yuri e privileji penoze ganita dum la pasinto.

Segun mea opiniono nia tasko kom Idisti esas ne nur laborar por adoptigar la L. I. da la nazioni, ma anke laborar irgaquale ni povas (individuale, o tra movadi politikala, ekleziala, pacifista ed c.) por retenar o retroganar ta atmosfero di libereso, qua esas prekondiciono por la propago di nia idealo.

M. Spillane, Anglia

NI STACEZ UNIONITE

En Progreso vu questionas "Ube stacas ni Idisti?" Me opinionas ke omna devota Idisti stacas unionite e duktos nia movado al finala vinko. Me esperas ke sempre nia stelo esos lumoza en tenebroza mondo. **Axel Gustavsson, Suedia**

★ ★ ★

FILOZOFIO qua ne duktas ad ago esas senvalora. La mondo ne avancas per abstrakta idei, ma per la realigo e praktiko di justa filozofio. Qua esas justa filozofio? Justa filozofio esas tala, qua funcionas en praktiko, qua esas aplikibla sn singla kazo, di qua la teorio korespondas kun la realajo e la aplikibleso.

La maxim multi de ti qui respondis la questiono **UBE STACAS NI IDISTI** ne plus fidas la abstrakta neutreso. La forci qui probas exterminar la kulturo, divenas la enemiki dil kulturo. Ni Idisti povas plear nia parto maxim bone, se ni formacas justa filozofio qua duktos ni a justa agi.

La redaktero

Vakanci en la Suisa Alpi!

Suisia esas famoza turistal lando ed es superflua enumerar olua belaji, lua monti, lua lagi. Ma sendubite ni Idisti deziras konoceskar o rividar ta belaji e kombinar la kongresdii kun la yarala vakanci, tempc tante valoroza, ke ol devas bone profiterar.

La provizora programo dil Ido-Kongreso egardis ta deziro dil Idisti. La kongreso duras un semano. La predimezi dedikesas a kunsidi — diskursi, diskuti e deliberi —, e la posdimezi esas rezervata por ekkursi komuna. Samideano

15-a Ido-Kongreso en St. Gallen 7-a—14-a agosto, en kin monati!

Zimmermann e lua kolegi duktos ni al vildoparko St. Peter e Paul, a Vögelinsegg, a Saul e Gais, al vasta lago Bodano— e ti qui amas la suno agostal e la aquo, kunportez sua balnovesti. Ni komune eksursos ad Appenzell e tota dio al monto **Saentis**. Ni entraprezos montoturo a Wildkirchli—Ebenalp—Seealpsee.

Demandesas granda habileso por fitar omna ta vidindaji aden kurta semano, ma nia Suisa amiki havas la avantajo, ke la natural belaji en Suisia jacas un apud la altra. Vu livas la urbo e la alta, nivokovrita monti acensas koram vu, kun sua lageti, sua bovi qui portas sonalii, kun sua simpla e harmonioza vilaji.

La amikal renkontro di la yarao!

Dum ta ekkursi ni havos bona chanco praktikal Ido e konversar kun nia Idista amiki. Ni juos la amikal atmosfero fore de nia hemlando kun la naturbelaji dil bela Suisia.

La kongreso-kontributajo fixigesis a 5^{.-} SFr. e sendesez al Suis Ido-Kontoro St. Gallen, cheko postala IX 3269 St. Gallen, Suisia. *hzj.*

Ek mondolinguala notolibreto

Nova Esperanto-radiki

Sennaciulo, la oficala organo di SAT, publikigas la sequanta nova vorti, qui ne es trovebla en la "Plena vortaro":

atrakcio (Ido: atrakto, atraktivajo), ex. *atrakcia parko*.

simuli, shajnigi ion, en Ido simular.

adoleska, -ulo, en Ido adolecanta, -o.

arjo, en Ido aryano, membro dil Indoeuropeana raso.

artelo, laborkolektivo kreita da la Sovietrusi, ne ja existas en Ido, ma ni povus adoptar *artelo.

autarkio (1) sistemo de politikala absolutismo (Ido: autokratio; (2) sistemo de ekonomia memsuficheco; adoptinda en Ido, *autarkio.

avanci (promociighi), en Ido avanc(ig)ar.

benjeto (pomfritajho segun Wuester).

brigho (kartludo), E Bridge.

butlero (domservisto), en Ido keleristo o tablochefo.

celibato.

defraudi (montrompi, monshтели), ne ja adoptesis en Ido.

La mortinta lingui sepultesez

La doco dil klasika lingui esas disipo di energio. Olua avantaji ne korepondas al esforci. Praktikala valoro por oli apene existas. La literaturo klasika es apertita por ni per ecelanta tradukuri. La mortinta lingui devas esar sepultita por liberigar la yunari e por ke li povez juar nia nuntempa artala kreaĵi. — Tale skribis prof. Faesi ja en 1911, ed ilua serioza pledo riaparis recente en Cosmogliotta.

Ka la mondlinguala movado transvivos la krizo?

La simptomi di la enorma kulturala regreso expresas su en la bilanci di kulturala societi. La Angla Esperanto-societo sincere deklaris la situeso en sua yarala raporto. Fine di la lasta yaro la societo havis entota membraro de 1949 personi, inkluzite la "amiki" qui nur pagas 1/- yare. Komparita kun 1935 ol perdis plu kam 200 membri. En 1938 nur 600 membri pagis plu kam 5/- yare. En la lasta kin yari plu kam £1 000 del kapitalo paruzesis. La komitato dil BEA semblas indikar, ke la futura laboro es en danjero, se ne trovesas quika remediilo. BEA esas un del maxim forta landal organizuri. En 1938 la defecito atingis plu kam £332. Ta situeso duos tam longe kam duos la adversa politikala stando, qua prezente demonstras tendenci adversa a nia skopi ed aspiri.

Monatala Letro

La monatala letro aparas icayare imprimate e kontenas oficala informi dil Uniono. Tala informi aparos en la letro vice en Centerbladet. Omna membri dil Uniono abonez la letro (SFr. 1,50 yare) per la agenti di Progreso por obtenar omna novaji pri la movado.

Pazo vers uneso

La recenta akordo ja rekrutis la unesma reciproka aboni. Ta akordo povas esar nulo altra kam unesma pazo, e me volente vidos, ke plusa proximesko sequos ta komenco. Maxim multa movadi e revui adherez ta akordo e maxim multa individuala membri, qui lektus kun intereso la revui dil altra interlinguala skoli, profitez de ta aranjo.

Recente plura Esperantisti komendis Ido-literaturo ed uzis Ido. Li restas membri dil plu granda Esperanto-organizado ma tamen studias nia linguo ed objektala argumenti. Ta spirito koncilioza esas sendubite preferinda al antagonista ataki, qui febligis amba movadi en la pasinto. Ni salutez ta nova spirito di uneso.

La Linguala Suplemento nro 5 adjuntesas ad ica n-ro.

Oficala Informi

Kaso-raporto por 1938

revenuei dil centrala kaso.....	SFr. 1298,67	
spensi dil centrala kaso		1078,60
havajo che Vigh	26,24	
havajo che Gardner	7,—	
revenuei Jacob (segun raporto)	323,07	
spensi e direta pagi Jacob (seg. rap.)		261,08
revenuei Thomsen (segun raporto)	28,46	
spensi Thomsen (segun raporto)		28,46
aktivi e pasivi totala	1683,44	1368,14
<hr/>		
saldo aktiva 31. decembro 1938	315,30	

La saldo aktiva kompozetas de 220,07 en la centrala kaso, 33,24 che Vigh e Gardner, 61,99 che Jacob.

Bern, 18. januaro 1939 *La kasero Hans Cornioley*

Raporto dil kaso-revizeri. La signatinta revizeri kontrolis la konti, revenuei e spensi, quale anke la respektiva dokumenti, same la sumi e saldi e konstatis la komplet exakteso di omna enskriburi. Ni dankas sioro Cornioley pro lua bon e konciencoza laboro.

Bern, 20. januaro 1939 *M. v. Steiger, J. Kreis*

Sustenanta pagi: SFr. Canterbury 6,-, Egli-Weber 6,-, Kock 10,- Laurent 5,85, Leau 6,-, Lesch 18,-, Papillon 5,85, Payrot 3,51, Potonet 5,85, Puigferrer 3,51, Rodenbour 29,60, Schneider 3,51, Stör 15,10, Watercotte 5,85, Zuellig 6,-, Eriksson 7,61, Juon 6,-, Lafay 5,-, Dave H. Morris 21,40, P. Masera 3,37; Angla shilling-i Armour 1/6, Costigan 1/-, Hale 6/6, Taylor 1/4.

Garantianta kaso: Papillon FFr. 100.

Kordiala danko, la kasero *J. Kreis-Schneeberger*

Mikra enciklopedio mondlingual

DA HANS CORNIOLEY (BERN)

Petersen Axel, Dano, red. 1936—1938 Ido, prez. 1936 la Dan Idosocieto.

Petraszewicz Vladimir, Ruso, skr. 1917 Osnovi mejdunarodnogo yazika Glot, 1918 Glott.

Peus Heinrich, Germano, 1862—1937, red. 1908—1914, 1916—1917 Internacionisto, skr. 1909 Notwendigkeit, Möglichkeit und tatsächlichheit einer welthilfssprache, 1912 Exercolibreto, 1914 Kurzer abriß der welthilfssprache Ido, 1918 Die weltsprache Ido, 1918 Esperanto oder Ido?, 1918 Lehrbriefe, 1920 Vollständiger lehrgang der welthilfssprache Ido, 1922 Das problem der weltsprache, 1922 Ido por pueri, 1923 Cent motivi por lernar Ido, 1923 Wie lernt man Ido ganz erstaunlich schnell?, prez. 1926—1932 la German Idosocieto, red. 1927 Mondolinguo, prez. 1928 Idokongreso Zuerich, 1929 Idoakademio, skr. 1932 Se me esus diktatoro.

Pfaundler prof. dro Leopold von, Austriano, 1839—1920, skr. 1908 Die weltsprache, prez. 1908—1910 l'Idouniono, skr. 1914 Internaciona fotografal lexiko, v. Couturat.

Pfeffer dro Emil, Germano, skr. 1928 Esperanto in 10 unterrichtsstunden, 1928 Deutsch-Esperanto-deutsch-wörterbuch, 1928 Einfuehrung in die Esperanto-konversation, 1928 Esperanto-handelskorrespondenz, 1928 Zamenhofs Esperanto-reden.

Philosophical language, sistemo da Wilkins 1668, es filozofiala, kun 40 klasi de nocioni: de=elemento, deb=fairo, deba=flamo, hai coba ygia vild dad, ha babi io svymta ha salba io vela=patro nia qua es...

Phipson Evacustes A., skr. 1908 El lingue internacionala.

Phonarithmon, sistemo da Henslowe 1840.

Pierrot v. Bogard.

Pietzker Friederike, skr. 1889 Ueber die möglichkeit einer kuenstlichen universalsprache.

moderna tipi

por vua imprimuri

¶ La nova listo pri tipi jus aparis. Vu povas selektar irga de ica tipi por vua imprimuri.

La tipi esas nova ed eleganta ed uzesas da la maxim bona Angla imprimisti por la produkto di eleganta ed efikiva imprimuri.

¶ Ne hezitez demandar ica listo cadie. Demando sur postkarto suficas!

Ido-centre, 3, Sparelease Hill, Loughton, Essex, Anglia

La Monatala Letro raportas objektale e reguloze pri omna eventa qui tushas nia mondlinguala labori ed interesi.

Landala agenti di Progreso :

- Anglia** M. Spillane, 3, Sparelease Hill, *Loughton, Essex.*
- Australia**..... V. J. Costigan, 3, Mackenzie Street, *North Sydney, N.S.W.*
- Belgia**..... V. Gouix, 254 Av. Deschanel, *Bruxelles 3.*
- Brazia**..... Fausto Tenfuss, Caixa postal 197 Carca, *E. S. Paolo.*
- Chekoslovakia**... Karel Neumeister, *Praha-VI, 59.*
- Dania**..... E. Thomsen, Sjøllandsgade 57, *Fredericia.*
- Francia** C. Papillon, 52, rue Petit, *Paris 19e.*
- Hungaria** Dr. A. Vigh, Sz. Imre ter. 8, *Pestujhely.*
- Latvia**..... V. Rulikovs p. k. 1106, *Riga.*
- Luxemburgia** ... H. Meier-Heucke, 100, d'Ehlerange, *Esch-s-Alzette.*
- Madagaskar**..... Rajaonarivelo J. Harrivel, Anjohy-Antahabe *Tananarive.*
- Nederlando** P. Wegman, Deurningerstraat 153, *Enschede.*
- Nova Zelando**... Charles W. Good, Per Armstrong & Coy., Ltd., Commerce St. *Whakatane.*
- Polonia**..... Leonardo Weber, Kopernika 20, *Lwow.*
- Suedia** Svenska Ido-Forbundet, Post Box 59, *Hoting.*
- Suisia**..... Suisa Ido-Kontoro, O. Kostezer, post-fako, *St. Gallen 8.*
- U.S.A.**..... K. S. Guthrie, 20, Irving Place, *New York City.*
- U.S.S.R.**..... M. Shaparenko, ul Uricki N. 101, kv. 6, *Kiev (Ukrainia).*
Mikael Gorin, Postkesto 921, *Moskva.*

PROGRESO

Abono di Progreso 4,— SFr.

Membri abonanta, kolektiva od individuala 3,—
Suisa franki o la dekopla afrankuro di letro ad exterlando,
sustenanta membri 6,— SFr.

Pagi direktesez a la centrala kasero dil Uniono, *J. Kreis-Schneeberger*, Badgasse 21, BERN, Suisia Postcheko-konto III/11443 (od al konto Cornioley III/4784).

